

Kuljettajantutkinnon teoriakoemääräys

1 Määräyksen tausta ja säädösperusta

Määräyshankkeessa muutetaan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien 10.6.2020 antamaa ja 15.6.2020 voimaan tullutta määräystä Kuljettajantutkinnon teoriakoemääräys TRAFICOM/523973/03.04.03.00/2019. Uudella määräyksellä tarkennetaan ja täsmennetään aiemmin annetun määräyksen sisältöä.

Uuden määräyksen sisältö noudattaa suurilta osin kumottavan määräyksen sisältöä. Määräyksellä muutetaan aiemmin luvuiksi kutsutut määräyksen numeroidut osat nimeltään kohdiksi. Määräykseen tehdään korjaus suulliseen teoriakokeeseen pääsyn edellytyksenä vaadittavan lausunnon tai selvityksen sisällöstä. Tulkin pätevyysvaatimuksen osoittavan asiakirjan nimike muutetaan. Määräyksen 3 kohtaan lisätään uutena alakohtana sekä tulkkauksen poikkeustilanteita koskevaan 3 alakohtaan tarkennuksena maininta tulkin rehellisyydestä, luotettavuudesta ja tehtävään sopivuudesta. Määräyksen 1 kohtaan lisätään uutena alakohtana määräys, jonka mukaan Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottaja voi äänittää koetilanteen.

Määräys annetaan ajokorttilain 52 §:n 3 momentin sekä ajokorttilain 53 §:n 4 momentin perusteella. Ajokorttilain 52 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kuljettajantutkinnon sisällöstä. Ajokorttilain 53 §:n 4 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä teoriakokeiden, ajokokeiden ja käsittelykokeiden sisällöstä ja käytännön toteutuksesta.

2 Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa. Määräysluonnoksesta ei järjestetty lausuntokierrosta, koska määräyksen muutokset ovat luonteeltaan teknis- ja tarkennusluonteisia ja vaikutuksiltaan vähäisiä, eikä erikseen lausuttamista pidetty tarpeellisenä.

3 Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksen muutokset ovat pääosin teknisluonteisia, eikä niillä näin ollen ole vaikutusta määräyksen soveltamiseen. Sisällön osalta muutokset ovat edellä kerrotusti tarkentavia ja täsmennyksiä, ja muutosten vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Tarkennukset ja täsmennykset kuitenkin yhtäältä parantavat viraston toimintaedellytyksiä kuljettajantutkinnon teoriakokeen järjestämiseen ja valvontaan liittyen, ja toisaalta lisäävät hallinnon läpinäkyvyyttä sekä kansalaisten oikeusturvaa ja oikeusvarmuutta selventämällä menettelyn edellytyksiä myös asiakkaan näkökulmasta.

Sisällön osalta muutoksilla tarkennetaan hallintoasiassa toimivalta tulkilta hallintolainkin mukaan edellytettäviä esteettömyyden ja luotettavuuden vaatimuksia kuljettajantutkinnon teoriakokeissa tulkkina toimittaessa. Määräyksellä täsmennetään ja tarkennetaan teoriakoemääräyksen mukaiset pätevyysvaatimukset täyttävien tulkkien ja määräyksen nojalla poikkeusluvan saaneiden tulkkien luotettavuuden edellytyksiä. Tulkin käyttämisestä koskevien muutosten tarkoituksena on ehkäistä teoriakokeessa tapahtuvaa vilppiä ja mahdollistaa siihen puuttuminen määräämällä nimenomaisesti tulkeilta edellytettävästä luotettavuudesta ja tarkentamalla tulkkeihin kohdistuvia vaatimuksia. Myös koetilanteen äänittämistä koskevalla määräyksellä on valvonnan tehostamista ja koevilppiin puuttumista koskeva tarkoitus. Muutos vaikuttaa ensisijaisesti kuljettajantutkinnon teoriakokeissa vilpillisesti toimiviin tulkkeihin ja poikkeuksen tulkin vaatimukseen saaneisiin. Määräyksillä pyritään tuomaan nimenomaisesti ja aiempaa tarkemmin ja täsmällisemmin esille teoriakokeen suorittamisen edellytykset niin koetta suorittavaan kuin tulkkina toimivaan henkilöön kohdistettavien vaatimusten ja toimintaedellytysten osalta. Tulkkeihin kohdistettavien luotettavuusvaatimusten tarkastelulla voi olla vaikutuksia teoriakokeessa tulkkia avukseen tarvitseviin asiakkaisiin hallintolain mukaisesti.

Tulkin pätevyydelle ja rehellisyydelle asetettavat vähimmäisvaatimukset parantavat ajokorttia suorittavan oikeusturvaa ja takaavat yhdenmukaiset oikeudet kaikille ajokorttia suorittaville.

Määräyksen tarkennus tutkintotodistuksesta on alkuperäisen määräyksen tavoitteiden mukainen, joten sanamuodon korjaamisella ei ole vaikutusta määräyksen soveltamiseen.

4 Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen kohtaan 1 lisätään maininta teoriakokeiden tulkkauksen äänittämisestä mahdollisen vilpin selvittämiseksi. Äänittämisen tekee Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottaja koetilanteessa ja äänite lähetetään Liikenne- ja viestintävirastoon, jossa riippumaton kääntäjä tekee äänitteestä litteraatin ja käännöksen.

Kohdassa 2 (Suullinen teoriakoe) selvennetään suullisen teoriakokeen pääsyn edellytyksenä olevan lausunnon tai selvityksen sisältövaatimuksia. Henkilötunnuksen sijasta lausuntoon tai selvitykseen on mahdollista lisätä asiakkaan syntymäaika asiakkaan tunnistamiseksi. Vaatimukset muutetaan vastaamaan lääkäreille annettua ohjeistusta siitä, että lausunnosta on ilmettävä asiakkaan henkilötiedot.

Kohdassa 3 (Tulkin käyttö teoriakokeessa) määrätään edellytyksistä tulkin käyttämiselle kokeessa, samoin kuin vähimmäisvaatimuksista tulkin pätevyydelle. Jos ajokorttia suorittavan äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai englanti eikä hän hallitse hyvin mitään näistä kielistä, tai hän on lukutaidoton tai kuuro ja hänen äidinkieltensä on viittomakieli, ajokorttia suorittava voi tarvittaessa käyttää tulkkia teoriakokeessa.

Aikaisemman määräyksen antamisen jälkeen on syntynyt epäselvyyksiä pätevältä tulkilta vaadittavan todistuksen kelpoisuudesta. Näin ollen tulkin pätevyyttä osoittavaa todistusta tarkennetaan koskemaan tutkintotodistusta, joka voi olla yliopistosta, ammattikorkeakoulusta tai ammatillisesta oppilaitoksesta.

Tulkin pätevyydelle asetettavat vähimmäisehdot on tarkoitettu ennaltaehkäisemään tilanteita, joissa ajokorttia suorittava vastaisi kokeen kysymyksiin väärin tulkin mahdollisesti tekemien käännösvirheiden, epätarkkojen käännösten tai muiden vastaavien syiden vuoksi. Tulkille asetettavilla rehellisyys- ja tehtävään sopivuusvaatimuksilla pyritään ajokorttia suorittavan oikeusturvan takaamisen lisäksi ennaltaehkäisemään edellä mainittua vilpillistä menettelyä. Jos syntyy perusteltu epäily tulkkauksen väärinkäytöstä, kokeen vastaanottajan on poistettava tulkki koetilaisuudesta ja ilmoitettava asiasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

Tulkin rehellisyysvaatimuksen perustan muodostaa vilpittömyys teoriakokeiden tulkkauksilanteessa. Mikäli tulkin katsotaan antaneen asiakkaalle oikeita koevastauksia tai hänen katsotaan muutoin toimineen vilpillisesti koetilanteessa tai sitä edeltävässä toiminnassa, ei tulkin voida katsoa täyttävän rehellisyysvaatimuksia. Tulkin tehtävään sopivuudella tarkoitetaan tulkin riittävää osaamista kyseessä olevan ajo-oikeusluokan luotettavaan tulkkaukseen sekä muutoin tulkin esteettömyyttä, vilpittömyyttä ja sopivuutta tulkkaukseen.

Määräyksessä selkeytetään sitä, että pienissä kieliryhmissä poikkeuslupaa tulkkaukselle haetaan jokaisen asiakkaan kohdalla erikseen. Koska pätevien tulkkien saatavuus saattaa vaihdella, ei ole tarkoituksen mukaista myöntää poikkeuslupia pidemmälle ajalle kuin yhden asiakkaan tulkkauksen ajaksi.

Määräykseen lisätään kohta, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla on mahdollisuus myöntää poikkeus määräyksessä tarkoitettuun tulkin käyttöön. Kohdan lisääminen on tarpeellista, koska teoriakokeen suorittajan sairauden, vian tai vamman takia voi olla joskus tarpeellista myöntää erityislaatuinen lupa esimerkiksi selkokielen tulkin käyttämisestä teoriakokeessa. Kuitenkaan ei ole tarkoituksenmukaista, että tällaisille tulkeille annetaan

automaattisesti lupa toimia teoriakokeessa tulkkina, vaan jokaisen tapauksen kohdalla on käytettävä harkintaa ja selvitettävä onko tulkin käyttäminen pakollista.

5 Määräyksen aikataulu

Määräys on tarkoitus antaa 30.6.2021 ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan 5.7.2021

6 Määräyksestä viestiminen

Määräyshankkeesta ei ole poikkeuksellisesti tehty erillistä määräyshankepäätöstä, sillä kyseessä on pääosin jo olemassa olevan määräyksen pienimuotoinen muuttaminen. Valmis määräys julkaistaan viraston verkkosivuilla ja Finlexissä. Määräyksen antamisesta myös tiedotetaan viraston verkkosivuilla.